

УДК 330.322

TRENDS IN ATTRACTION AND SPATIAL DISTRIBUTION OF TRANSNATIONAL CORPORATION INVESTMENT FLOWS IN THE DIGITAL ERA

ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ТА ПРОСТОРОВОГО РОЗМІЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Kiriienko S. O. / Кірієнко С. О.

Postgraduate Student, Master of International Economic Relations

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1775-5345>

V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square, 4, 61022

Анотація. Стаття присвячена дослідженню тенденцій залучення та просторового розміщення інвестиційних потоків ТНК в умовах цифрової економіки. Досліджено світові тенденції залучення та просторового перерозподілу інвестицій двадцяти провідних транснаціональних корпорацій у цифрову економіку, що дало змогу виокремити ключові закономірності та регіональні відмінності сучасних інвестиційних процесів. Обґрунтовано застосування десяти узагальнюючих індикаторів, які комплексно характеризують фінансово-інноваційний профіль міжнародної активності найбільших корпорацій світу. Підкреслено потребу у поєднаному аналізі фінансових, технологічних та екологічно орієнтованих компонент діяльності ТНК у контексті цифрової трансформації глобальної економіки. Порівняння показників у розрізі регіонів за 2019 і 2024 роки дало можливість окреслити еволюцію структурних зрушень у міжнародних інвестиційних потоках. Встановлено, що Північна Америка зберігає домінування за більшістю фінансових та НДДКР-показників, концентруючи значні ресурси цифрової економіки. Європейські корпорації демонструють стабільне нарощування «зелених» інвестицій, проте скорочують географію присутності та частку доходів за межами регіону, що свідчить про фокус на внутрішньому ринку. Азійські ТНК знижують інноваційну інтенсивність, але водночас активно розширюють міжнародну експансію. Найвищі темпи зростання інвестиційної та корпоративної активності зафіксовано на Близькому Сході, що відображає формування нового центру інвестиційної динаміки. Оцінка змін інноваційної інтенсивності та ESG-метрик засвідчила зменшення інноваційного фокусу у більшості розвинених регіонів, тоді як корпорації країн, що розвиваються, поступово інтегрують принципи сталості у бізнес-процеси. Загалом отримані результати свідчать про зміцнення просторової поляризації світових інвестиційних потоків: лідерство Північної Америки у сфері цифрових технологій зберігається, а нові вузли глобальної інвестиційної активності формуються в Азії та на Близькому Сході.

Ключові слова: інвестиційні потоки, інтегрований підхід до оцінки, фінансові та інноваційно-екологічні аспекти, просторова поляризація інвестиційних потоків, центри інвестиційного тяжіння.

Вступ.

У процесі трансформації світового економічного простору цифрові технології стають визначальним чинником еволюції транснаціональних корпорацій. У зв'язку з цим актуальним стає дослідження інвестиційної активності ТНК у сфері цифрової економіки, що дає змогу окреслити сучасні

глобальні тренди формування інвестиційних потоків, ключові напрями стратегічного розміщення капіталу та специфіку їх регіонального розподілу.

Теоретико-методологічні засади та прикладні аспекти аналізу інвестиційної активності ТНК у цифрову економіку в країнах світу та Україні активно досліджуються як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Серед українських вчених слід виділити таких дослідників, як Атаманчук З., Бажал Ю., Білоткач Н., Геєць В., Гладких Д., Даниленко А., Дороніна М., Жаліло Я., Захарченко В., Калинчук Г., Кизим М., Колот А., Лук'яненко Д., Мазаракі А., Мартинюк В., Павленко І., Поручник А., Сіденко В., Філіпенко А., Чухно А., які у своїх працях аналізують цифровізацію бізнес-середовища, інвестиційні стратегії транснаціональних корпорацій, формування цифрових екосистем, структурні зрушення в міжнародній економіці та конкурентоспроможність національних економік у глобальному цифровому просторі. Вагомий внесок у розробку інструментарію оцінки інвестиційної привабливості ТНК країн світу, ризиків та переваг цифрової епохи для розміщення інвестицій найбільших світових корпорацій зробили зарубіжні вчені, а саме: Аджемоглу Д., Арройо-Барахо С., Боден Дж., Бремер І., Бриньольфссон Е., Валтер М., Гірі Г., Гольдфарб А., Даппер М., Дорнбуш Р., Калдор М., Кругман П., МакАфі А., Мілберг В., Моді Д., Мунделл Р., Портер М., Раджамана Р., Родрик Д., Ромер П., Столпер В., Стайгер Р., Тіроль Ж., Хелпмен Е., Хоскінг Дж., які у своїх працях обґрунтували методи вимірювання глобалізації, моделі руху капіталів, трансформацію ланцюгів вартості під впливом цифровізації, зміну конкурентних переваг ТНК та трансформацію ризиків міжнародної інвестиційної діяльності в цифрову епоху. Проте, попри значну увагу до проблематики аспекти аналізу інвестиційної активності ТНК у цифрову економіку, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, ще не отримали належного висвітлення питання розміщення інвестиційних потоків ТНК в цифрову епоху, що й зумовлює актуальність даної роботи.

Мета дослідження полягає у вивченні світового досвіду розміщення інвестиційних потоків найбільших ТНК світу в цифрову епоху з метою

ідентифікації актуальних тенденцій і перспектив для вітчизняних корпорацій в умовах впровадження цифровізації економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Для проведення розширеного аналізу було сформовано вибірку провідних транснаціональних корпорацій, які демонструють найвищі темпи цифрової модернізації, а також здійснено дослідження їхніх структурних параметрів та пріоритетних напрямів інвестування. До переліку увійшли ТНК різних секторів економіки — від IT-індустрії та виробництва електроніки до фармацевтики, енергетики й товарів масового споживання. Основними критеріями відбору слугували: глобальний масштаб операцій, наявність комплексної цифрової стратегії, активне впровадження технологічних інновацій, відкритість офіційних звітних даних та доступність цифрових показників діяльності. Важливою складовою підходу стала територіальна збалансованість вибірки — до неї увійшли корпорації, що походять із Північної Америки, Європи, Азії та Близького Сходу, що дозволило врахувати регіональні відмінності моделей цифрового інвестування. У табл. 1 подано двадцять ТНК, відібраних відповідно до зазначених методологічних засад.

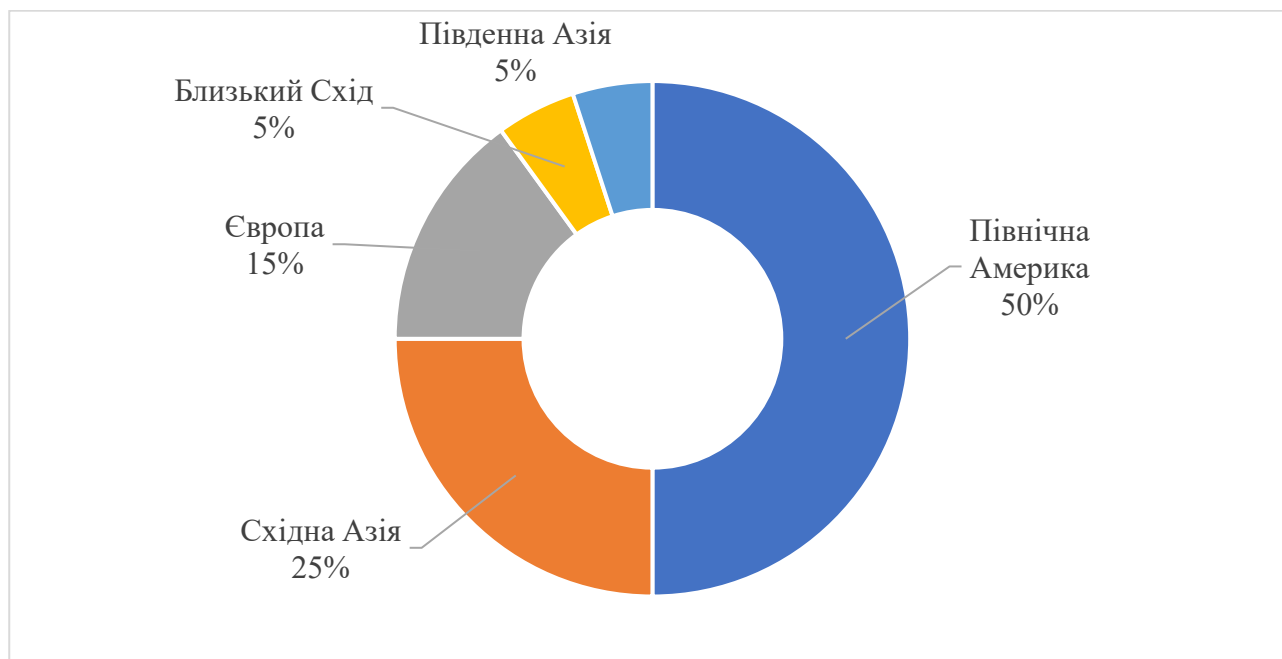
Таблиця 1 – ТОП-20 транснаціональних корпорацій світу, обраних для дослідження інвестиційної активності в умовах цифровізації

№	Компанія	Країна	№	Компанія	Країна
1	Microsoft	США	11	Samsung Electronics	Республіка Корея
2	Nvidia	США	12	Tencent	Китай
3	Apple	США	13	Alibaba Group	Китай
4	Amazon	США	14	Sony	Японія
5	Alphabet (Google)	США	15	Huawei	Китай
6	Meta Platforms	США	16	Nestlé	Швейцарія
7	Tesla	США	17	Siemens AG	Німеччина
8	Broadcom	США	18	Saudi Aramco	Саудівська Аравія
9	Berkshire Hathaway	США	19	Novo Nordisk	Данія
10	TSMC	Тайвань	20	Reliance Industries	Індія

Джерела: складено за [1 – 21].

Просторова специфіка формування інвестиційних потоків транснаціональних корпорацій у сфері цифрової економіки зумовлюється регіональною конфігурацією їх діяльності та фокусуванням на високотехнологічних сегментах ринку. Дослідження географічної присутності ТНК дає змогу окреслити основні центри концентрації цифрових інвестицій, що відображено на рис. 1.

Рисунок 1 – Регіональна присутність транснаціональних корпорацій, включених до вибірки

Складено за [1]

Серед відібраних транснаціональних корпорацій найширшу представленість має Північна Америка, передусім США, що свідчить про високу концентрацію технологічних ресурсів та розвинену венчурну екосистему регіону. Разом із тим до вибірки увійшли компанії з Азії (Китай, Південна Корея, Тайвань, Японія, Індія), Європи (Німеччина, Швейцарія, Данія), а також Близького Сходу (Саудівська Аравія), що забезпечує охоплення ключових глобальних центрів цифрового розвитку.

Дослідження структурних напрямів цифрових інвестицій дає можливість окреслити стратегічні орієнтири ТНК у процесі цифрової трансформації та визначити провідні технологічні сегменти, у які спрямовуються капіталовкладення, що представлено на рис. 2.

Штучний інтелект	Microsoft, Nvidia, Apple, Amazon, Alphabet, Meta, Tesla, Samsung, Tencent, Alibaba, Huawei, Sony, Siemens, Novo Nordisk
Хмарні обчислення	Microsoft, Amazon, Alphabet, Alibaba, Huawei, Tencent, Saudi Aramco
AR/VR, метавесвіт, доповнена реальність	Microsoft, Nvidia, Apple, Alphabet (Google), Meta Platforms, Tencent, Alibaba, Huawei, Sony, Reliance Industrie
Електронна комерція та цифрові платформи	Amazon, Alibaba, Tencent, Reliance
Виробництво напівпровідників	Nvidia, TSMC, Samsung, Broadcom
Цифрова інфраструктура/5G/телеком	Huawei, Samsung, Reliance, Broadcom, Saudi Aramco
Автономний транспорт та електромобілі	Tesla, Tencent, Alphabet (Google), Apple
Індустрія 4.0, цифрове виробництво	Siemens, Samsung, TSMC, Saudi Aramco
Інтернет речей	Microsoft, Siemens, Samsung, Huawei
Фінансові цифрові інвестиції / венчур	Berkshire Hathaway, Reliance
Цифровізація логістики та постачання	Amazon, Nestlé, Reliance
Цифрові технології в охороні здоров'я	Novo Nordisk, Microsoft, Alphabet
Енергетичні цифрові рішення	Saudi Aramco, Tesla, Huawei, Siemens AG, Reliance Industries, Berkshire Hathaway

Рисунок – 2. Напрями цифрових інвестицій та відповідні ТНК

Складено за [1].

Аналіз стратегічних векторів цифрових інвестицій досліджуваних транснаціональних корпорацій показує значну концентрацію фінансових ресурсів у високотехнологічних сегментах, що справляють системний вплив на розвиток світової економіки. Центральним та найбільш універсальним напрямом виступає штучний інтелект, застосування якого охоплює обробку великих

масивів даних, автоматизацію процесів, персоналізацію цифрових послуг та розвиток автономних технологічних систем.

Вагоме місце також посідають інвестиції у хмарні технології — насамперед у платформні рішення на кшталт AWS, Azure і Alibaba Cloud, які формують основу для адаптивності та масштабованості бізнес-моделей у цифровому середовищі. Висока інтенсивність капіталовкладень спостерігається й у напрямках AR/VR, метавсесвітів, розвитку електронної комерції, напівпровідникових технологій та інфраструктури 5G, що забезпечують критично важливі елементи глобальної цифрової екосистеми.

Поряд із цим значна увага приділяється інвестиціям у сфери Індустрії 4.0, Інтернету речей, цифрової медицини та енергетичної логістики. Це вказує на прагнення ТНК до глибокої модернізації виробничих систем, мінімізації вуглецевих викидів і посилення операційної стійкості. Розгалуженість цифрових напрямів інвестування свідчить про становлення нової архітектури глобальних капіталовкладень, у межах якої цифрові технології виступають не лише засобом оптимізації, а й ключовим джерелом стратегічних конкурентних переваг.

Варто також відзначити, що окремі корпорації реалізують мультикластерні цифрові стратегії, одночасно охоплюючи декілька пріоритетних технологічних сегментів, що актуалізує інтеграційний характер їх цифрових бізнес-моделей.

У межах дослідження просторової динаміки інвестиційної активності ТНК особливої ваги набуває аналіз індикаторів, які найповніше характеризують масштаби, напрямки, інноваційну інтенсивність та географічне поширення інвестиційних потоків. Обрані для дослідження індикатори наступні:

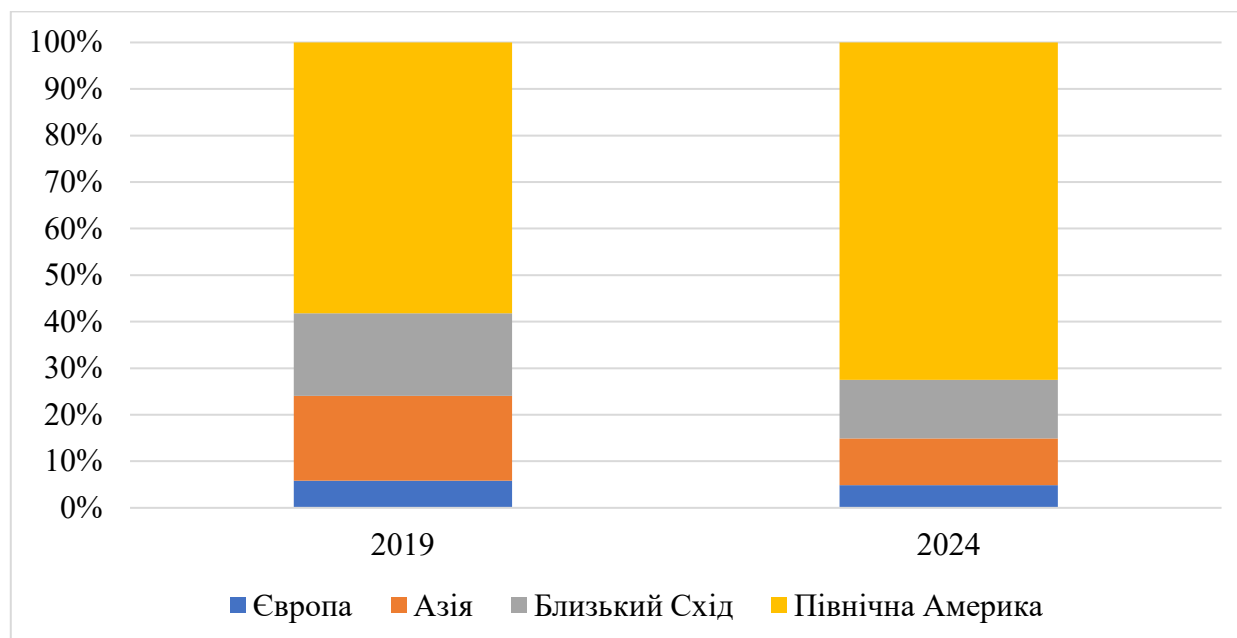
1. Ринкова капіталізація (Market Capitalization, Market Cap), млрд дол. США.
2. Капітальні інвестиції (Capital Expenditures, CAPEX), млрд дол. США.
3. Вільний грошовий потік (Free Cash Flow, FCF), млрд дол. США.
4. Витрати на дослідження та розробки (Research and Development Expenditures, R&D Expenditures), млрд дол. США.
5. Кількість патентів (Number of Patents), одиниць.
6. Кількість країн присутності (Number of Countries of Presence), одиниць.

7. Інтенсивність інноваційної активності (% of R&D to Revenue), %.
8. Індекс цифрової сталості (Environmental, Social, and Governance Rating, ESG Rating), балів.
9. Частка зелених інвестицій (Green Capital Expenditures, Green CAPEX, %).
10. Міжнародна експансія (Share of Revenue Outside Home Country, % of Revenue Outside Country), %.

Період аналізу охоплює 2019 рік як відправну точку до пандемічних змін та 2024 рік як індикатор сучасних трансформацій, спричинених глобальними процесами цифровізації та впровадженням принципів сталого розвитку.

1. *Ринкова капіталізація* виступає одним із провідних індикаторів фінансової надійності та репутаційної цінності компанії на глобальному ринку. Для транснаціональних корпорацій високий рівень капіталізації означає ефективність реалізованих інвестиційних стратегій, високу довіру з боку інвесторів та здатність мобілізувати додаткові фінансові ресурси для подальшого зростання, особливо у напрямках цифрових технологій, що відображено на рис. 3.

Рисунок 3 – Динаміка ринкової капіталізації ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., млрд дол. США. Складено за [2-21; 22-45]

Проведений аналіз рис. 3 демонструє стабільне та посилене домінування Північної Америки в глобальному середовищі інвестиційних потоків. У 2019 р.

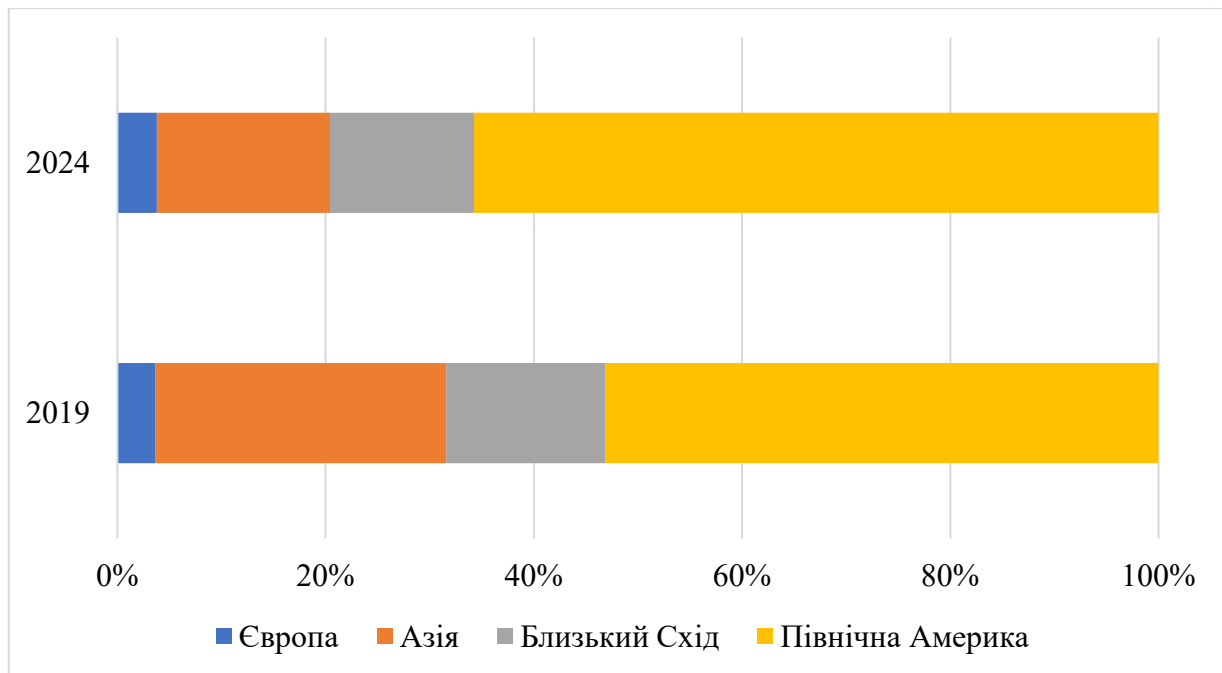

сукупна ринкова капіталізація компаній цього регіону становила 5905 млрд дол. США, що більш ніж утричі перевищувало показники інших частин світу. До 2024 р. капіталізація Північної Америки зростає до 13200 млрд дол. США, тобто більш ніж у 2,2 рази, що свідчить про незмінно високий рівень довіри інвесторів до корпорацій, які активно впроваджують цифрові технології, та про їхню провідну роль у формуванні потоків інвестицій у цифрову економіку.

У європейських корпорацій спостерігалося стримане підвищення капіталізації: з 590 млрд дол. США у 2019 р. до 770 млрд дол. США у 2024 р., що відповідає приросту близько 30%. Азійський регіон продемонстрував більш плавну, але стійку динаміку – зростання з 1850 до 1940 млрд дол. США (приблизно 5%), що підтверджує поступове зміцнення позицій азійських ТНК на глобальних ринках. Найпомітніше збільшення серед нефінансових регіонів зафіксовано на Близькому Сході, де ринкова капіталізація зростає з 1800 до 2200 млрд дол. США (приблизно 22%). Це значною мірою зумовлено посиленою цифровізацією операційних процесів у ключових нафтогазових компаніях регіону. Узагальнюючи, ці результати підтверджують тенденцію до формування чіткої концентрації інвестиційних потоків у Північній Америці як найбільш розвиненому цифровому центрі, одночасно засвідчуючи поступове посилення інвестиційного впливу корпорацій Азії в глобальній цифровій економіці.

2. *Обсяг капітальних інвестицій* відображає рівень вкладень у матеріальні активи, інноваційну інфраструктуру та технологічні рішення. В умовах цифрової трансформації роль CAPEX посилюється, оскільки модернізація виробництва, впровадження цифрових платформ та розширення міжнародної присутності стають ключовими факторами конкурентоспроможності, що показано на *рис. 4*.

За даними *рис. 4* видно, що у 2019 р. найбільший обсяг капітальних інвестицій був зосереджений у Північній Америці — 114,5 млрд дол. США, що відображає високу інтенсивність вкладень у фізичну та технологічну інфраструктуру. Азійські корпорації забезпечили інвестиції на рівні 60,2 млрд дол. США, що свідчить про активні процеси розбудови інноваційної інфраструктури та цифрових можливостей у регіоні.

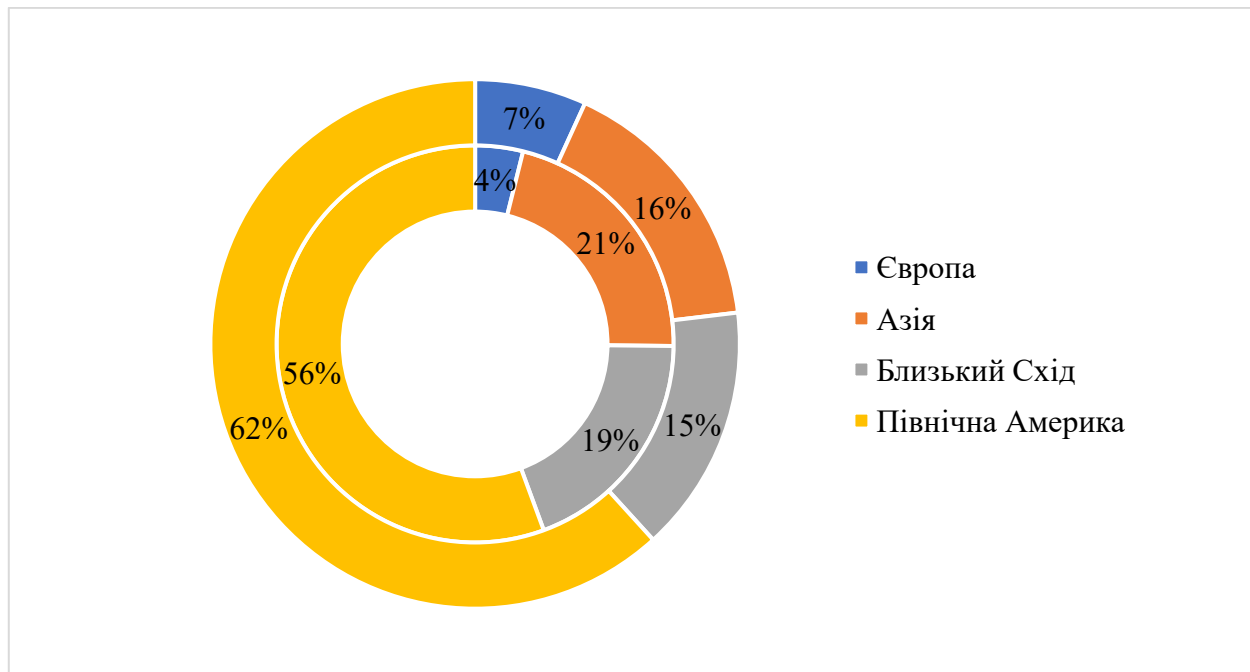
Рисунок 4 – Динаміка капітальних інвестицій ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., млрд дол. США. Складено за [2-21; 22-45].

У 2024 р. Північна Америка наростила обсяги капітальних інвестицій до 190 млрд дол. США, що означає збільшення приблизно на 66%. Близький Схід продемонстрував підвищення інвестиційної активності з 33 до 40 млрд дол. США (приріст близько 21%), що свідчить про поступове посилення ролі регіону у глобальних інвестиційних процесах. У Європі обсяги капітальних інвестицій також зросли — з 7,9 до 11 млрд дол. США, що відповідає приросту майже 39%. Азія, натомість, показала спад — зниження вкладень із 60,2 до 48 млрд дол. США, тобто зменшення більш ніж на 20%, що може сигналізувати про зміну регіональних інвестиційних пріоритетів або вплив несприятливих макроекономічних умов. Загалом зафіксовано підвищення інвестиційної активності у Північній Америці, Близькому Сході та Європі за одночасного скорочення в Азії, що відображає оновлені акценти глобальних інвестиційних стратегій ТНК у цифрову добу.

3. *Обсяг вільного грошового потоку* є ключовим індикатором здатності транснаціональних компаній генерувати реальні грошові ресурси після покриття всіх операційних та капітальних витрат. У цифровій економіці високі значення *FCF* забезпечують можливість самостійного фінансування масштабних

інноваційних ініціатив, розвитку інфраструктури та підтримання стратегічної конкурентоспроможності, що ілюструє рис. 5.

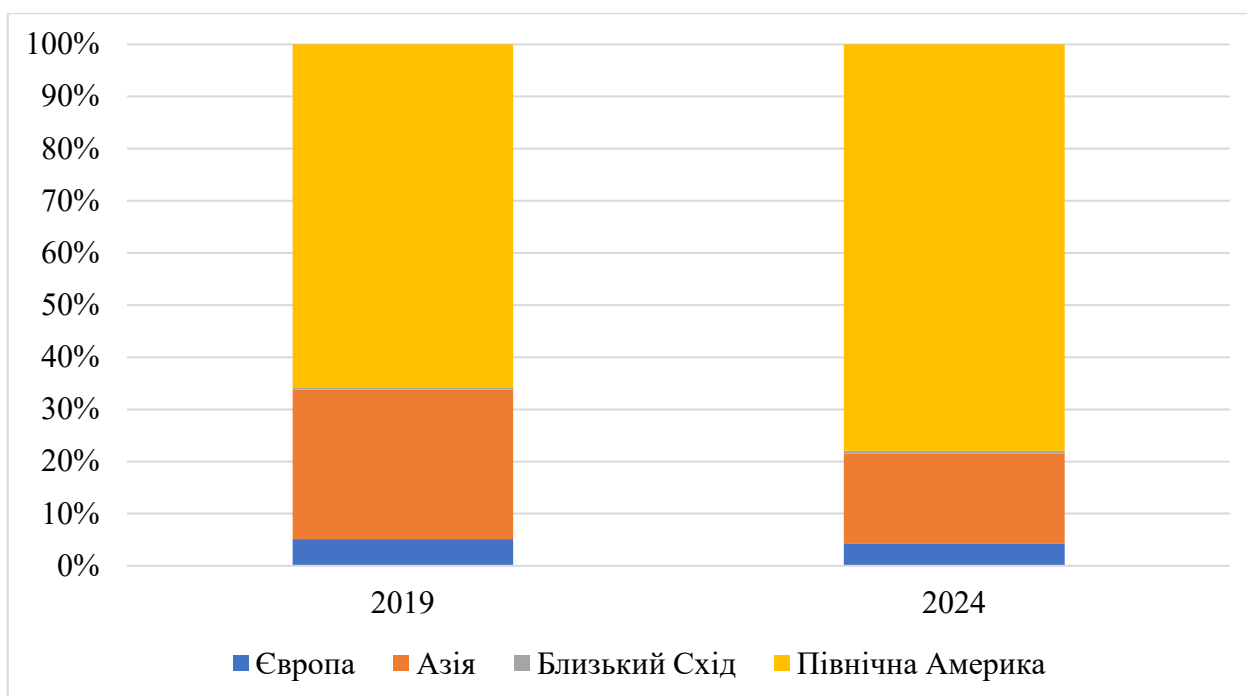
Рисунок 5 – Динаміка вільного грошового потоку ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., млрд дол. США. Складено за [2-21; 22-45].

У 2019 р. безумовним лідером за обсягами *вільного грошового потоку (FCF)* залишалася Північна Америка, де цей показник становив 243,1 млрд дол. США — суттєво перевищуючи значення інших регіонів. Азійські корпорації та компанії Близького Сходу демонстрували значно скромніші результати — 93 млрд дол. США та 84 млрд дол. США відповідно. До 2024 р. Північна Америка ще більше посилила свої позиції, збільшивши FCF до 326 млрд дол. США (приріст понад 34%). Європейські ТНК також показали помітне зростання — з 17 до 36 млрд дол. США, тобто більш ніж удвічі (понад 112%), що вказує на активізацію внутрішніх фінансових ресурсів для підтримки інноваційних і цифрових проєктів. Натомість в Азії та на Близькому Сході зафіксовано скорочення FCF: в Азії — з 93 до 86 млрд дол. США, а в країнах Близького Сходу — з 84 до 80 млрд дол. США. Таке зниження може пояснюватися збільшенням операційних витрат або переорієнтацією на реінвестування прибутку, що обмежує обсяги вільних ресурсів. Загалом результати засвідчили зміцнення

фінансової стабільності корпорацій Північної Америки та Європи, тоді як азійські та близькосхідні компанії демонструють певне звуження фінансового потенціалу.

4. *Витрати на дослідження та розробки* є визначальним показником інноваційної динаміки транснаціональних корпорацій та їхньої спроможності адаптуватися до умов цифрової трансформації. Обсяг інвестицій у R&D формує базу технологічної конкурентоспроможності та здатність компаній генерувати проривні інновації, що відображено на рис. 6.

Рисунок 6 – Динаміка витрат на дослідження та розробки ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., млрд дол. США *Складено за [2-21; 22-45]*

У 2019 р. провідні позиції за обсягами *витрат на R&D* утримувала Північна Америка, де сумарні інвестиції у дослідження та розробки досягли 115,5 млрд дол. США, забезпечивши регіону стійке технологічне домінування. Друге місце посідала Азія з показником 50,2 млрд дол. США, тоді як у Європі цей обсяг був істотно нижчим — лише 9 млрд дол. США. Найменший рівень фінансування R&D спостерігався на Близькому Сході, де витрати були 0,5 млрд дол. США.

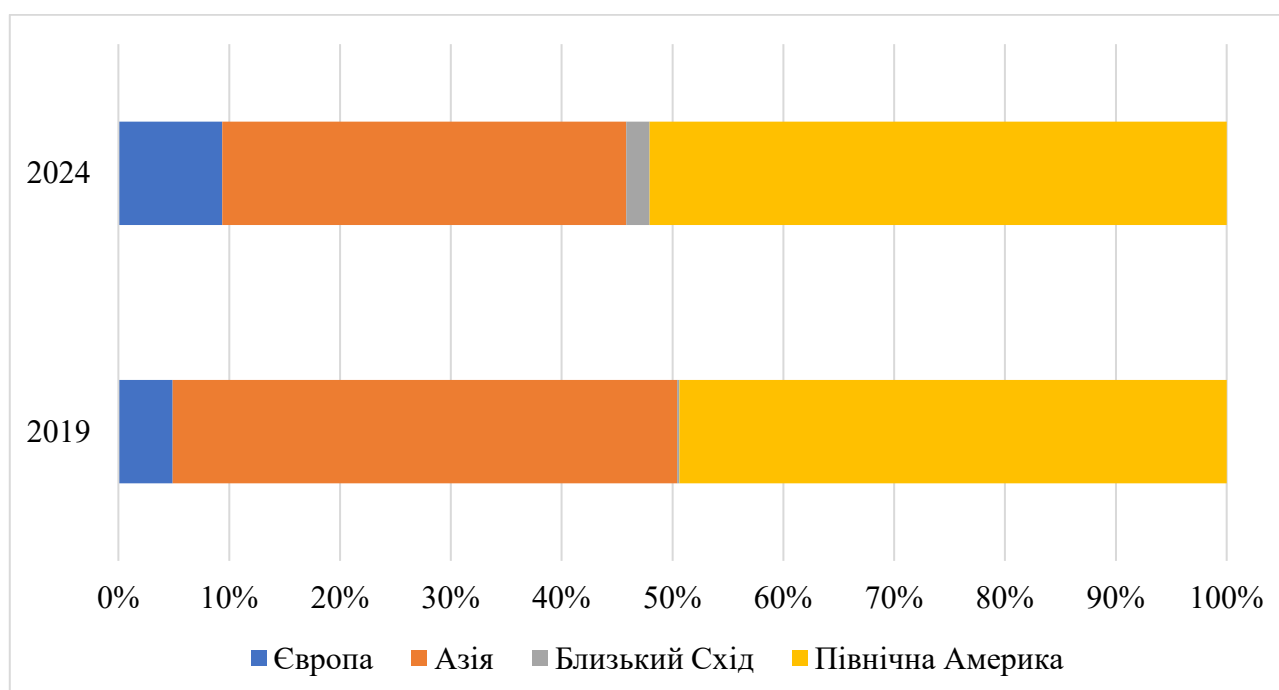
У 2024 р. Північна Америка зберегла траєкторію зростання, збільшивши інвестиції в R&D до 148,5 млрд дол. США, що відповідає приросту майже на

29%. Близький Схід також продемонстрував позитивну динаміку, подвоївши інвестиції з 0,5 до 1 млрд дол. США, що відображає поступове зміцнення інноваційного потенціалу регіону. Водночас Європа зафіксувала зниження витрат — з 9 до 8 млрд дол. США (падіння на близько 11%). У Азії спостерігалось найсуттєвіше скорочення: з 50,2 до 33 млрд дол. США, тобто більш ніж на 34%, що може свідчити про тимчасове зниження інтенсивності інноваційної активності чи зміну регіональних інвестиційних пріоритетів.

Загалом результати вказують на посилення інноваційної динаміки у Північній Америці та помірне зростання інвестицій у розробки на Близькому Сході, тоді як Європа та Азія демонструють спад у темпах фінансування R&D.

5. *Кількість патентів* виступає однозначним індикатором технологічної спроможності транснаціональних корпорацій та їхнього потенціалу до інноваційної діяльності. Патентна активність відображає інтенсивність науково-дослідних процесів і результативність інноваційної політики компаній, що продемонстровано на рис. 7.

Рисунок 7 – Динаміка кількості патентів ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць. Складено за [2-21; 22-45]

У 2019 р. безперечне лідерство за кількістю патентів утримувала Північна Америка, де було зареєстровано 24 200 патентів. Азійські ТНК демонстрували порівняно близький результат — 22 300 патентів, що підтверджувало високий технологічний потенціал регіону. Європа суттєво поступалася, маючи лише 2 400 патентів, тоді як країни Близького Сходу відзначалися мінімальним рівнем патентної активності — приблизно 100 патентів.

У 2024 р. Північна Америка незначно підвищила свої показники — до 25 000 патентів (зростання на 3,3%), що свідчить про стабільну підтримку інноваційних процесів. Європа продемонструвала найбільш вражаючу динаміку, збільшивши патентну активність із 2 400 до 4 500 патентів, тобто майже на 87,5%, що свідчить про посилення технологічної конкурентоспроможності європейських корпорацій. Азія, навпаки, зазнала помітного скорочення кількості патентів — з 22 300 до 17 500 (падіння більш як на 21%), що може бути наслідком тимчасового уповільнення інноваційних процесів або структурної трансформації регіональної економіки. Близький Схід продемонстрував найдинамічніше зростання: кількість патентів збільшилася з 100 до 1000 одиниць, що свідчить про становлення інноваційного сектору та зростання технологічних амбіцій регіону.

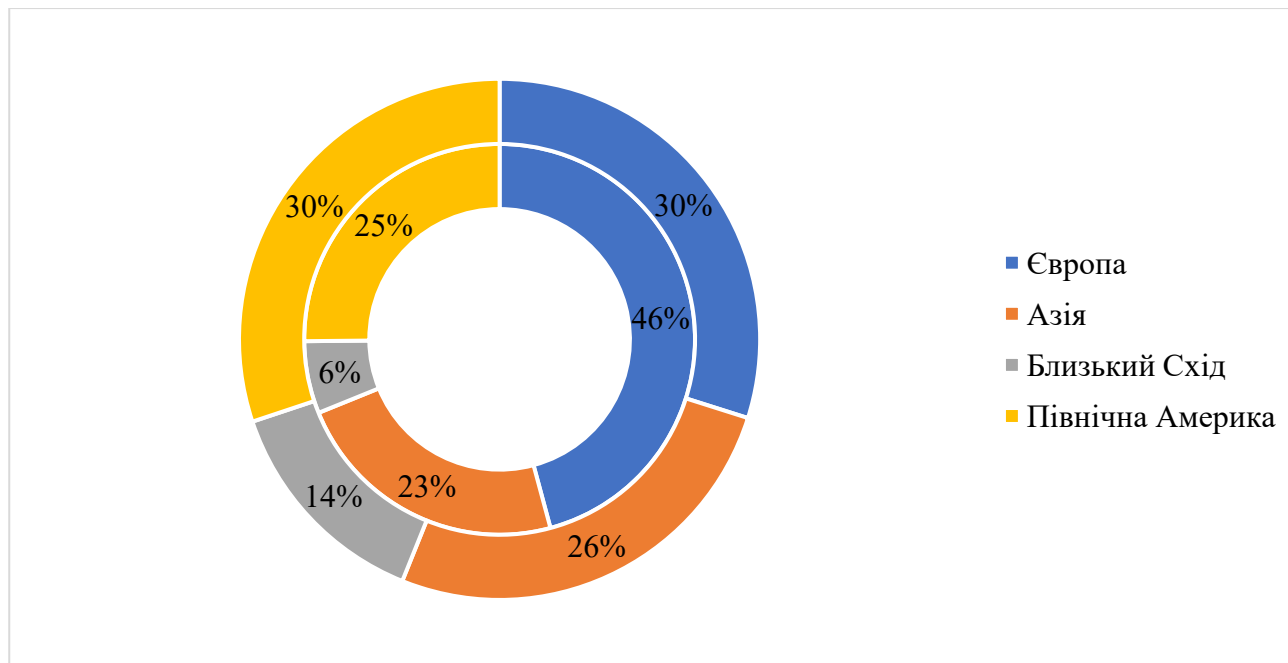
Загалом результати свідчать про зміцнення позицій Північної Америки та Європи у глобальному патентному просторі й одночасне послаблення ролі Азії, що потенційно може вплинути на перерозподіл світового технологічного лідерства у майбутньому.

6. *Кількість країн присутності* є важливим індикатором рівня інтернаціоналізації ТНК та відображає масштаби їхньої глобальної експансії. Розширення географічного охоплення дозволяє корпораціям ефективніше управляти ризиками, підвищувати стійкість до регіональних шоків та швидше освоювати нові сегменти світового ринку, що демонструє рис. 8.

У 2019 р. найбільше географічне охоплення діяльності спостерігалось у транснаціональних корпорацій Європи, які були представлені у 153 державах світу. За ними слідували компанії Північної Америки, що працювали у 84

країнах. Азійські ТНК охоплювали 77 держав, тоді як корпорації Близького Сходу мали обмежену присутність — лише у 20 країнах.

Рисунок 8 – Динаміка кількості країн присутності ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць *Складено за [2-21; 22-45]*

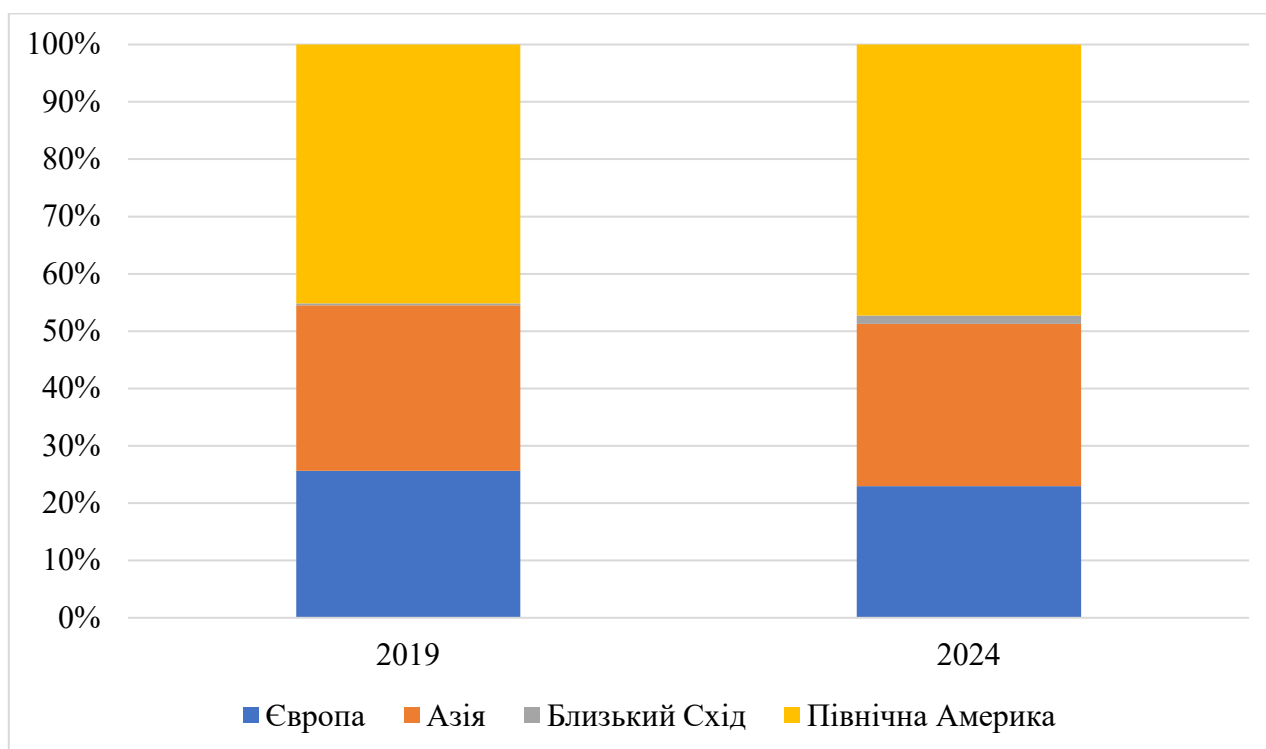
До 2024 р. відбулися суттєві структурні зміни у глобальній присутності корпорацій. Північна Америка демонструвала значне розширення міжнародної діяльності — до 131 країни, що становить приріст на 56% порівняно з 2019 р. Азійські компанії також істотно зміцнили свої позиції, збільшивши кількість країн присутності до 114 (зростання на 48%). Близький Схід показав найбільш динамічний прогрес: охоплення розширилося утричі — з 20 до 60 країн (+200%). Натомість європейські ТНК скоротили географію діяльності з 153 до 130 держав, що може свідчити про перегляд стратегій інтернаціоналізації, зосередження на ключових ринках або оптимізацію глобальних ланцюгів вартості.

Загалом результати свідчать про посилення глобальної експансії корпорацій Північної Америки, Азії та Близького Сходу, тоді як європейські компанії демонструють тенденцію до помірному звуження міжнародної присутності.

7. *Інтенсивність інноваційної активності* є одним із ключових індикаторів стратегічної орієнтації транснаціональних корпорацій на розвиток інновацій.

Високий рівень цього показника свідчить про вагомую частку інвестицій у дослідження та розробки у структурі доходів корпорацій, що ілюструє рис. 9.

Рисунок 9 – Динаміка інтенсивності інноваційної активності ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць *Складено за [2-21; 22-45]*

У 2019 р. найвищі значення інтенсивності інноваційної активності фіксувалися у Північній Америці — 12,69%, що відображає стратегічну орієнтацію корпорацій цього регіону на інноваційний розвиток. Європейські та азійські компанії демонстрували помірніші показники — 7,2% та 8,11% відповідно, тоді як Близький Схід мав мінімальне значення — лише 0,1%.

У 2024 р. показники інноваційної інтенсивності зменшилися в усіх регіонах, окрім Близького Сходу. У Північній Америці рівень інноваційних витрат скоротився до 9,88% від доходу (падіння на 22%), у Європі — до 4,8% (зменшення на 33%), а в Азії — до 5,92% (зниження на 27%). Натомість Близький Схід продемонстрував триразове підвищення — з 0,1% до 0,3%, що свідчить про поступове формування інноваційної складової в корпоративних стратегіях регіону.

Загалом отримані результати вказують на тенденцію *зниження інноваційної активності в економічно розвинених регіонах* та на посилення інтересу до інновацій у країнах Близького Сходу.

8. *ESG-рейтинг* характеризує рівень відповідності діяльності компаній принципам екологічної, соціальної та корпоративної сталості. Для забезпечення порівнянності показників корпоративної стійкості у просторовому аналізі було застосовано *уніфіковану рейтингово-нормалізовану шкалу оцінювання ESG-показників*. В основу покладено методологію MSCI з відповідною системою трансформації якісних рейтингів у кількісні значення (табл. 1).

**Таблиця 1 – Шкала для ESG-рейтингу
(умовна, узгоджена зі стандартами MSCI)**

Рейтинг	Значення
AAA	7
AA	6
A	5
BBB	4
BB	3
B	2
CCC	1

Джерело: розроблено автором за [2-21; 22-45]

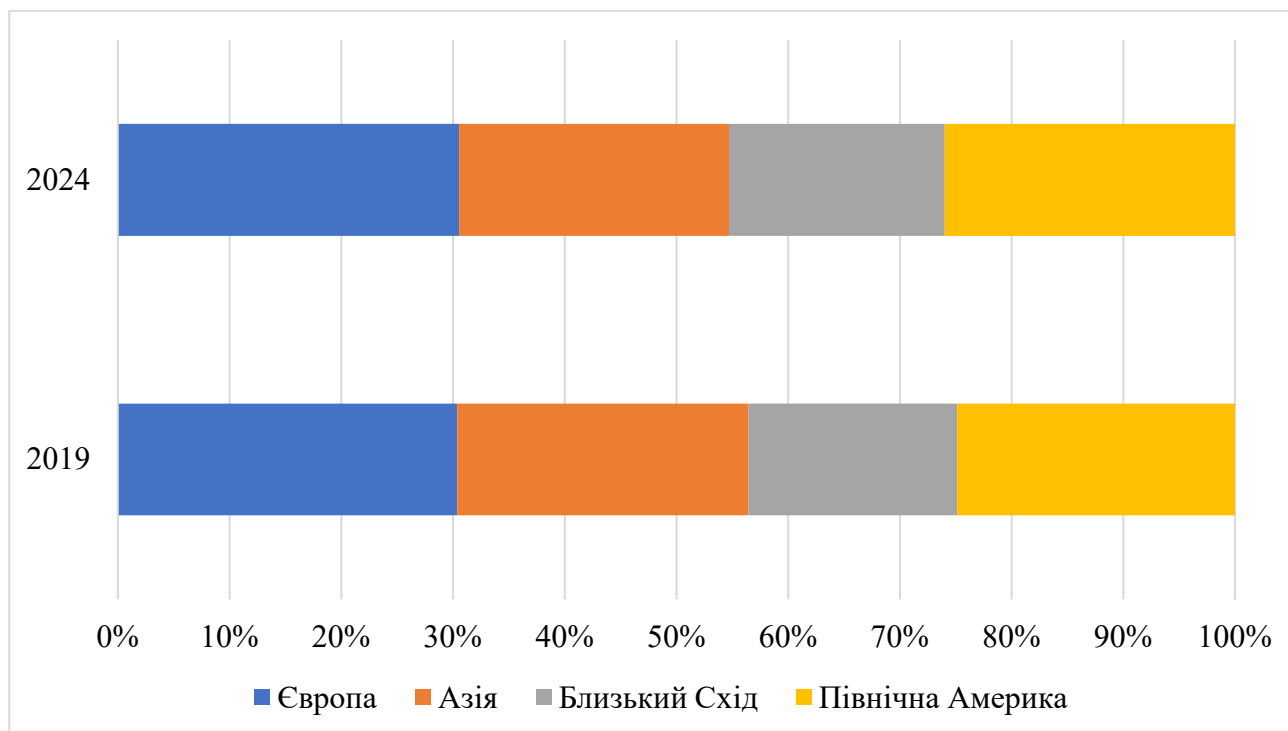
Для транснаціональних корпорацій високий рівень ESG виступає індикатором їх стійкості, привабливості для інвесторів та здатності ефективно реагувати на вимоги сталого розвитку, як це вказано на рис. 10.

У 2019 р. *європейські транснаціональні корпорації* демонстрували найвищі середні показники ESG – 7,33 бала, що свідчить про глибоку інтеграцію принципів сталого розвитку у їхні бізнес-стратегії. Азійські компанії та корпорації Північної Америки мали помірні значення – 6,29 та 6 балів відповідно, тоді як Близький Схід характеризувався найнижчим рівнем – 4,5 бала.

У 2024 р. в усіх регіонах зафіксовано зниження середніх значень ESG-рейтингів. Європейські ТНК знизили показник до 6,33 бала (скорочення на 13,6%), в Азії рейтинг впав до 5 балів (мінус 20,5%), а в Північній Америці – до 5,38 бала (зменшення на 10,3%). Близький Схід зберіг найнижчі значення на рівні

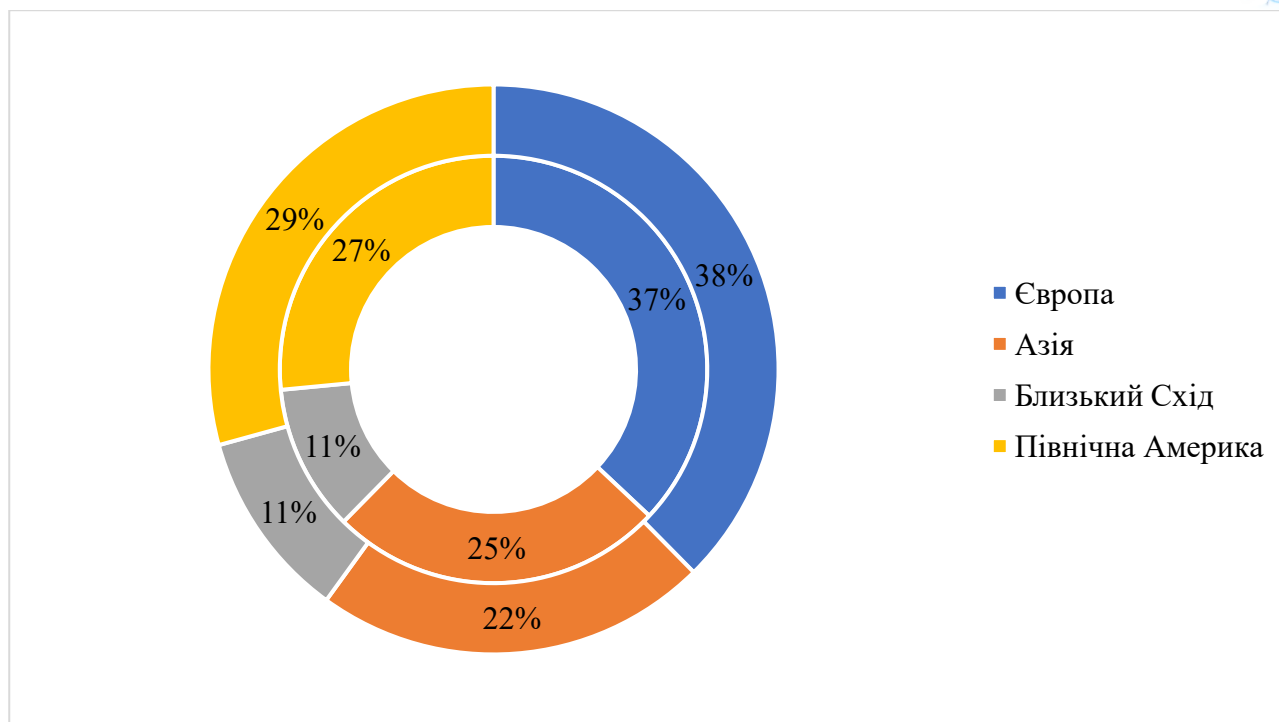
4 балів. Загалом така динаміка вказує на певне зменшення уваги корпорацій до компонентів сталого розвитку, що може бути пов'язано з постпандемічним відновленням, перефокусуванням на фінансових результатах або адаптацією до нових глобальних економічних ризиків.

Рисунк 10 – Динаміка ESG рейтингів ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць *Складено за [2-21; 22-45]*

9. Частка «зелених» інвестицій характеризує орієнтацію капітальних витрат транснаціональних корпорацій на реалізацію екологічних та кліматично нейтральних проєктів. У контексті загострення глобальних кліматичних проблем інвестиції у «зелені» технології стають стратегічно важливим напрямом діяльності ТНК, що вказано на рис. 11.

У 2019 р. Європа утримувала провідні позиції за часткою «зелених» інвестицій — 33,33%, що свідчить про інтенсивне впровадження екологічно орієнтованих стратегій у діяльність європейських корпорацій. У Північній Америці цей показник становив 23,89%, в Азії — 22,86%, тоді як Близький Схід демонстрував найнижчі значення — близько 10%.

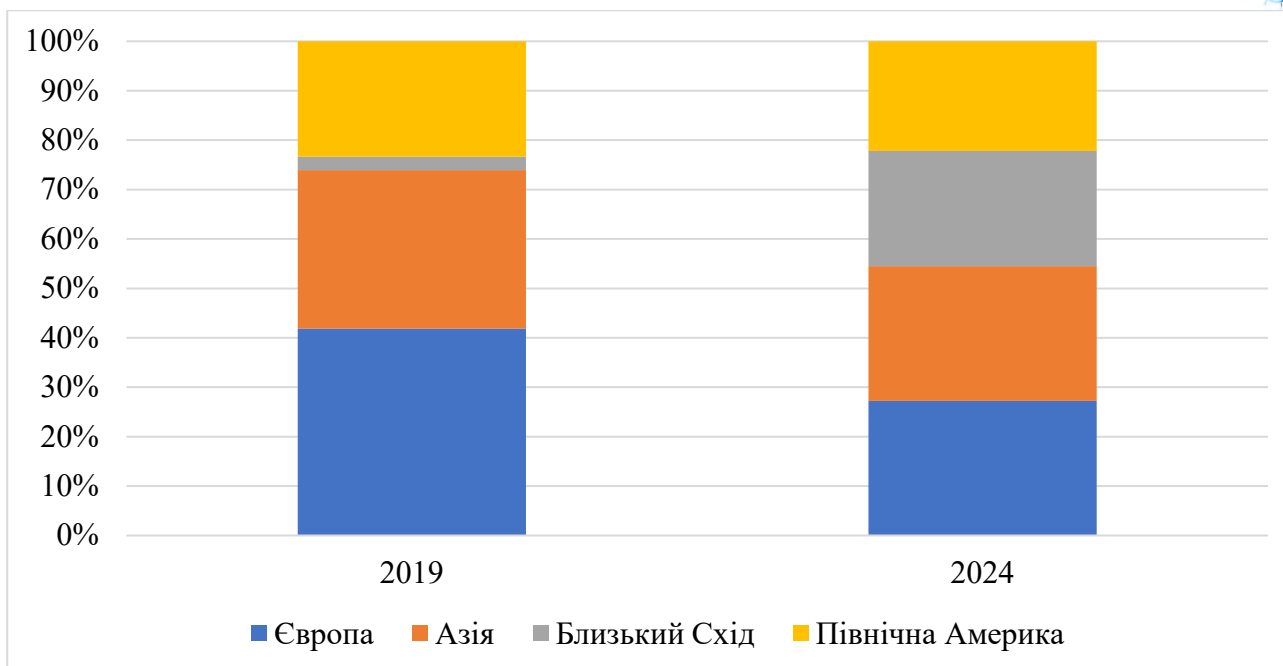

Рисунок 11 – Динаміка частки зелених інвестицій ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць *Складено за [2-21; 22-45]*

У 2024 р. частка екологічних інвестицій у Європі зросла до 35%, підтвержуючи стабільність і послідовність європейського курсу на скорочення викидів та екологічну модернізацію. Північна Америка також покращила свої позиції, досягнувши рівня 27,25% (приріст на 14%). Натомість у Азії зафіксовано зниження показника — з 22,86% до 20,83%, що може відображати перерозподіл інвестиційних ресурсів на користь інших стратегічних напрямів. Близький Схід зберіг попередній рівень у 10%, що вказує на відсутність суттєвих зрушень у пріоритетах капітальних вкладень регіону.

Загалом результати дослідження демонструють посилення екологічного спрямування інвестиційних стратегій ТНК у Європі та Північній Америці, водночас фіксується стагнація «зелених» інвестицій в Азії та на Близькому Сході.

10. *Частка доходу, сформованого за межами країни реєстрації*, відображає ступінь глобалізації діяльності ТНК та їхню здатність успішно диверсифікувати джерела прибутку через вихід на міжнародні ринки. Високе значення цього показника свідчить про результативну стратегію інтернаціоналізації та зниження залежності від внутрішнього ринкового середовища, як вказано на рис. 12.

Рисунок 12 – Динаміка частки доходу ТНК за регіонами світу у 2019 та 2024 рр., одиниць *Складено за [2-21; 22-45]*

У 2019 р. найбільшу частку доходу, сформованого за межами країни реєстрації, демонстрували європейські транснаціональні корпорації — 77%. Друге місце посідали ТНК Азії з показником 59%, тоді як компанії Північної Америки отримували лише 43% свого доходу за кордоном, а корпорації Близького Сходу — всього 5%.

У 2024 р. структура міжнародної присутності суттєво змінилася. Азійські корпорації збільшили частку міжнародного доходу до 70%, що свідчить про активне зміцнення їхніх позицій на глобальних ринках. Північна Америка також наростила цей показник — з 43% до 57% (приріст на 32%), демонструючи розширення географії бізнесу. Найбільш стрімкі зміни зафіксовано на Близькому Сході, де частка доходу за межами регіону зросла з 5% до 60%, що є ознакою потужного прориву у міжнародній діяльності. Натомість у Європі спостерігається зниження цього показника з 77% до 70%, що відображає переорієнтацію на внутрішньорегіональні ринки та оптимізацію міжнародних стратегій. Загалом результати свідчать про посилення глобалізаційних процесів у діяльності ТНК Азії, Північної Америки та Близького Сходу, тоді як європейські корпорації фіксують незначну стабілізацію зі зменшенням

масштабів зовнішньої активності.

Проведений порівняльний аналіз стратегічних індикаторів інвестиційної активності транснаціональних корпорацій у 2019 та 2024 рр. дав змогу виявити виразні просторові зміни у глобальних потоках капіталу, спрямованих у цифрову економіку. Північна Америка утримує провідні позиції за рівнем ринкової капіталізації, обсягами капітальних вкладень, вільного грошового потоку та витрат на R&D, що свідчить про концентрацію фінансових і технологічних ресурсів у регіоні. Європейські корпорації демонструють сталі успіхи в екологічній модернізації, зокрема у нарощуванні частки «зелених» інвестицій, однак водночас відзначається зменшення кількості країн міжнародної присутності та скорочення зовнішніх доходів. Азійські ТНК, незважаючи на зниження інтенсивності інноваційних інвестицій та скорочення патентної активності, різко збільшують частку міжнародних доходів, що свідчить про стратегічне зміщення їх уваги в бік зовнішніх ринків. Найдинамічніший розвиток демонструє Близький Схід, де зростання практично всіх ключових показників відображає активне нарощування інвестиційних потоків та зміцнення глобальної експансії корпорацій регіону.

Висновки та перспективи досліджень.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки:

1. Проаналізовано світові тенденції формування та географічного розподілу інвестиційних потоків транснаціональних корпорацій у цифрову економіку, що дало змогу окреслити ключові закономірності та регіональні відмінності розвитку інвестиційних процесів у цифрову епоху. Обґрунтовано перелік індикаторів, які комплексно характеризують фінансово-інноваційну активність ТНК, зокрема ринкову капіталізацію, обсяги капітальних вкладень, величину вільного грошового потоку, витрати на R&D, патентну активність, широту міжнародної присутності, інтенсивність інноваційної діяльності, ESG-рейтинг, частку «зелених» інвестицій і частку доходів із зарубіжних ринків. Наголошено на важливості поєднання фінансових та інноваційно-екологічних підходів до

оцінки діяльності ТНК в умовах глобальної цифровізації. Аналіз динаміки зазначених показників за 2019 і 2024 рр. дав змогу виявити суттєві зрушення у структурі глобальних інвестиційних потоків.

2. Показано, що Північна Америка зберігає лідерство за більшістю фінансових та інноваційних параметрів, підтверджуючи концентрацію фінансових і технологічних ресурсів у цифровому секторі регіону. Європа нарощує частку екологічно орієнтованих інвестицій, але водночас демонструє скорочення кількості країн присутності та зменшення частки міжнародних доходів, що відображає переорієнтацію на внутрішньорегіональні ринки. Азійські ТНК фіксують спад інноваційної активності за окремими показниками, проте суттєво розширюють міжнародну експансію. Регіон Близького Сходу демонструє найдинамічніше зростання практично за всіма індикаторами, що свідчить про його активну інтеграцію у світові інвестиційні процеси.

3. Оцінка змін інноваційної інтенсивності та ESG-профілів показала зменшення уваги до інновацій у більшості розвинених регіонів світу та водночас поступове посилення ролі принципів сталого розвитку в бізнес-стратегіях ТНК країн, що розвиваються. Виявлено, що глобальні інвестиційні потоки характеризуються просторовою асиметрією, зокрема концентрацією ресурсів у Північній Америці та формуванням нових центрів тяжіння в Азії та на Близькому Сході.

4. Загальні результати підтверджують тенденцію до зростання просторової нерівномірності інвестиційних потоків із чітким акцентом на цифрову трансформацію. Зберігаються провідні позиції компаній Північної Америки, тоді як Азія та Близький Схід швидко зміцнюють свої позиції як нові полюси інвестиційного розвитку. Це актуалізує потребу у подальших комплексних дослідженнях багатофакторних детермінант міжнародної інвестиційної активності ТНК у цифрову добу.

Список використаних джерел

1. Visual Capitalist. (2025). *Ranked: The world's 50 most valuable companies in*

2025. Retrieved from https://www.visualcapitalist.com/ranked-the-worlds-50-most-valuable-companies-in-2025/?utm_source=chatgpt.com

2. Microsoft Corporation. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.microsoft.com/en-us/Investor>

3. Nvidia Corporation. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://investor.nvidia.com>

4. Apple Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://investor.apple.com>

5. Amazon.com, Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://ir.aboutamazon.com>

6. Alphabet Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://abc.xyz/investor/>

7. Meta Platforms, Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://investor.fb.com>

8. Tesla, Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://ir.tesla.com>

9. Samsung Electronics Co., Ltd. (2024). *Sustainability report 2024*. Retrieved from <https://www.samsung.com/global/ir/reports>

10. Tencent Holdings Limited. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.tencent.com/en-us/investors.html>

11. Alibaba Group Holding Limited. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.alibabagroup.com/en/ir/home>

12. Huawei Technologies Co., Ltd. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.huawei.com/en/annual-report>

13. Sony Group Corporation. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.sony.com/en/SonyInfo/IR/library/>

14. Siemens AG. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://new.siemens.com/global/en/company/investor-relations.html>

15. Novo Nordisk A/S. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.novonordisk.com/investors.html>

16. Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited (TSMC). (2024).

Annual report 2024. Retrieved from <https://investor.tsmc.com/english>

17. Broadcom Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://investors.broadcom.com>

18. Reliance Industries Limited. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.ril.com/InvestorRelations/FinancialReporting.aspx>

19. Nestlé S.A. (2024). *Integrated annual report 2024*. Retrieved from <https://www.nestle.com/investors/annual-report>

20. Berkshire Hathaway Inc. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.berkshirehathaway.com/reports.html>

21. Saudi Arabian Oil Company (Saudi Aramco). (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.aramco.com/en/investors/annual-report>

22. Yahoo Finance. (n.d.). *Financial profiles of companies*. Retrieved from <https://finance.yahoo.com/>

23. World Intellectual Property Organization. (n.d.). *WIPO statistics database*. Retrieved from <https://www3.wipo.int/patentscope/en>

24. MSCI Inc. (2025). *ESG ratings 2025*. Retrieved from <https://www.msci.com/our-solutions/esg-investing/esg-ratings>

25. Refinitiv. (n.d.). *ESG scores database*. Retrieved from <https://www.refinitiv.com/en/sustainable-finance/esg-scores>

26. Microsoft Corporation. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.microsoft.com/en-us/Investor>

27. Nvidia Corporation. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://investor.nvidia.com/financial-info/sec-filings/default.aspx>

28. Apple Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://investor.apple.com/investor-relations/default.aspx>

29. Amazon.com, Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://ir.aboutamazon.com/annual-reports-proxies-and-shareholder-letters/default.aspx>

30. Alphabet Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://abc.xyz/investor/>

31. Meta Platforms, Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://investor.fb.com/>
32. Tesla, Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://ir.tesla.com/>
33. Samsung Electronics Co., Ltd. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.samsung.com/global/ir/reports/annual-reports/>
34. Tencent Holdings Limited. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.tencent.com/en-us/investors.html>
35. Alibaba Group Holding Limited. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.alibabagroup.com/en/ir/home>
36. Huawei Technologies Co., Ltd. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.huawei.com/en/annual-report>
37. Sony Group Corporation. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.sony.com/en/SonyInfo/IR/library/>
38. Siemens AG. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://new.siemens.com/global/en/company/investor-relations.html>
39. Novo Nordisk A/S. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.novonordisk.com/investors.html>
40. Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Limited (TSMC). (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://investor.tsmc.com/english>
41. Broadcom Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://investors.broadcom.com/>
42. Reliance Industries Limited. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.ril.com/InvestorRelations/FinancialReporting.aspx>
43. Nestlé S.A. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.nestle.com/investors/annual-report>
44. Berkshire Hathaway Inc. (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.berkshirehathaway.com/reports.html>
45. Saudi Arabian Oil Company (Saudi Aramco). (2019). *Annual report 2019*. Retrieved from <https://www.aramco.com/en/investors/annual-report>

Abstract. *This article investigates current trends in the attraction and spatial distribution of Transnational Corporations' (TNCs) investment flows in the context of the global digital economy. The study's relevance is driven by the fundamental transformation of TNCs' investment decision-making logic under the influence of digitalization, innovative priorities, and ESG factors.*

The primary objective is to identify key patterns and regional differences in the redistribution of TNC investments. The research analyzes the global trends in investment attraction and spatial reallocation for twenty leading world corporations. This analysis employs an integrated assessment approach based on ten generalized indicators that comprehensively characterize the financial-innovative and environmental profile of their international activity.

The analysis reveals that despite North America retaining its dominance in investment volume, there is a marked strengthening of the spatial polarization of investment flows. The study establishes that Asian TNCs are actively increasing their international expansion, and the highest growth rates in capital expenditures are recorded in the Middle East. Furthermore, the analysis emphasizes the crucial role of capital investments in R&D and Green Investments in attracting capital.

The results confirm the necessity of a combined analysis of financial, technological, and environmental aspects to adequately assess TNC investment behavior in contemporary conditions. It is concluded that new centers of investment gravity are emerging, leading to the decentralization of investment and altering the traditional geography of global capital in the digital era.

Key words: *International Investments, Transnational Corporations (TNCs), Digital Economy, Spatial Polarization of Investment Flows, Investment Attractiveness, R&D Expenditures, ESG Rating, Green Investments, Decentralization of Investment, Integrated Assessment Approach.*